

نقش‌های متعدد معلم در کلاس درس

علی پور علیرضا توکله - کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی

اشاره

تعلیم و تربیت، فنی بسیار ظریف و حساس است که تنها با کارآمدی و حرفه‌ای بودن و اطلاع دقیق از مسائل و فرآیند آموزش و پرورش می‌توان از عهده انجام آن برآمد، زیرا این کار نیاز به دانش، آگاهی و مهارت‌های خاصی دارد که بدون داشتن آنها نمی‌توان به امر تعلیم و تربیت پرداخت.

معلم برای حفظ و افزایش کارآمدی خود و موفقیت در تدریس، باید پیوسته در حال یادگیری باشد، همواره تغییرات و تحولات مربوط به حرفه خود را پیگیری نماید و با توجه به پیشرفت‌های علوم و فنون در زمینه‌های مختلف معلومات، مهارت‌ها و اطلاعات خویش را ارتقاء بخشد.

علاوه بر این، معلم برای تدریس مؤثر و هدایت دانش‌آموزان باید قادر به ایفای نقش‌های متعددی در کلاس درس باشد. اجرای این نقش‌ها به معلم کمک می‌کند تا شناخت کافی از شاگردان خود پیدا کند و سپس با توجه به خصوصیات شخصیتی، رشد و تکامل آنها آموزش‌های لازم را ارائه دهد. این مقاله نقش‌های متعدد معلم را در کلاس درس بررسی می‌کند. ❖

معلم روانشناس

معلم زمانی می‌تواند بخوبی از عهده تدریس برآید که از اصول روانشناسی تربیتی آگاه باشد. یکی از وظایف روانشناسی تربیتی، بررسی و تحقیق درباره کارآمدترین و مؤثرترین شیوه تدریس است. معلم باید توانایی یادگیری و بکار بستن دانش، مهارت، اصول و نتایج حاصل از تحقیقات روانشناسی را در تدریس داشته باشد و قبل از شروع به تدریس، از خصوصیات جسمی و روانی دانش‌آموزان اطلاع حاصل نماید و مانند یک روانشناس در بررسی‌های خود به این مسئله پی ببرد که هر پدیده و رویدادی که در کلاس رخ می‌دهد، هر رفتاری که از دانش‌آموزان سر می‌زند، موفقیت‌ها، شکست‌ها، دوستی و دشمنی‌های آنان دلیلی دارد که باید در صدد کشف آن برآید.

از آنجا که معلم با فکر و اندیشه و روح و روان شاگردان سروکار دارد، باید درد و رنج آنان را بشناسد، در حفظ اسرار و جلب اعتماد و اطمینان آنها بکوشد، مسائل و مشکلاتشان را ببیند و سعی کند علت مشکلات را بررسی و کشف نماید به‌ویژه به دنبال عواملی باشد که شاگردان را از درون متحول کند و به فعالیت و کوشش مناسب وا دارد.

معلم در نقش روانشناس باید به خوبی آگاه باشد که ممکن است عده‌ای از دانش‌آموزان به دلایل مختلف در اضطراب و نگرانی و ترس و بیم به سر برند و در نتیجه به دنبال امنیت روانی هستند، از این رو باید تمام تلاش خود را به کار گیرد تا با ایجاد جوی مناسب در کلاس و برقراری ارتباط صحیح به دانش‌آموزان آرامش ببخشد و اعتماد به نفس آنها را افزایش دهد.

معلم باید آگاه باشد که هر کدام از دانش‌آموزان از ویژگی‌های شناختی و عاطفی خاصی برخوردار هستند و در هر یک از دوره‌های تحصیلی نیازهای متفاوتی دارند و نکته آخر اینکه معلم باید بداند که مفهوم یادگیری چیست، چه ویژگی‌هایی دارد، چگونه حاصل می‌شود و چه شیوه‌ها، عملکردها و راهکارهایی در فرایند یاددهی - یادگیری تأثیر بیشتری می‌گذارند.

معلم مدیر

از نظر معلم، مسأله مدیریت در کلاس همواره بعنوان یکی از مسائل پیچیده و دشوار تلقی می‌گردد، زیرا یکی از نگرانی‌های بارز معلم، اداره کردن کلاس و کنترل دانش‌آموزان است. از طرفی، اولیای دانش‌آموزان هم وجود نظم و انضباط در کلاس درس را در فرایند یاددهی - یادگیری بسیار مهم و با ارزش می‌دانند.

معلم بعنوان یک مدیر باید بتواند مجموعه‌ای از برنامه‌ریزی‌ها، راهبردها و اقدامات خود را به گونه‌ای در کلاس به کارگیرد که آموزش‌های او به حداکثر کارایی و اثربخشی برسد. وجود نظم و انضباط، سکوت و آرامش در کلاس باعث می‌شود که اولاً سلامت روحی و روانی معلم و دانش‌آموزان حفظ شود و ثانیاً تدریس معلم به نحو بسیار مؤثری انجام پذیرد.

هنگامی که سرعت تدریس معلم مناسب و موضوعات درسی از ساختاری اصولی و منطقی برخوردار باشد، دانش‌آموزان در فراگیری دروس و مهارت‌ها انگیزه و رغبت بیشتری دارند، اما برعکس، وقتی